

REGISTRELE TĂCERII JUDECĂTORULUI. DE LA OBLIGAȚIA DE REZERVĂ LA PREZENȚĂ PUBLICĂ RESPONSABILĂ

[The Registers of Judicial Silence. From the Duty of Restraint to Responsible Public Presence]

Lect. univ. dr. Cristi DANILEȚ*

Abstract: *This article examines the judge's relationship with the public sphere through four distinct normative registers: silence as virtue, silence as fear, silence as passive complicity, and responsible public presence. Its central argument is that judicial silence has no single legal or ethical meaning and can no longer be treated, in contemporary constitutional democracies, as an inherent virtue of office. The study traces the evolution of international standards from the classical paradigm of restraint, which linked judicial authority to discretion, distance, and institutional neutrality, toward a contextual model grounded in discernment, proportionality, and the public role of judges in defending judicial independence and the rule of law. In this development, soft-law instruments gradually abandoned the assumption that silence is always prudent, while the case-law of the European Court of Human Rights transformed judges' freedom of expression into an effective Convention standard. The Court's jurisprudence increasingly protects judges who speak publicly about pressures on the judiciary, institutional dysfunctions, or regressive reforms, and identifies „chilling effects” as a direct threat to judicial independence. The article concludes that silence remains legitimate when it protects impartiality, but becomes incompatible with judicial office when it results from intimidation or allows systemic failures to persist unchecked. Within this framework, responsible public presence is not a deviation from judicial office, but one of its contemporary forms of constitutional responsibility.*

Keywords: *judge; duty of restraint; freedom of expression; judicial independence; public presence.*

Introducere

Judecătorul este, prin tradiție, un personaj retras, chiar tăcut. În cultura juridică continentală, această tăcere a fost asociată cu imparțialitatea față de părți, neutralitatea în raport de miza procesului și distanțarea față de conflictele politice și sociale. Autoritatea judiciară s-a construit, astfel, pe ideea că magistratul vorbește prin hotărârile sale, iar în afara lor păstrează rezerva specifică funcției.

Totuși, tăcerea judecătorului nu are doar o singură semnificație. De cele mai multe ori este o alegere prudentă și justificată. Poate fi însă și efectul fricii: al presiunilor instituționale, al riscului de sancționare disciplinară, al atacurilor publice, inclusiv mediatice, ori al altor forme de intimidare care inhibă exprimarea legitimă. În fine, tăcerea poate lua forma unei complicități pasive, atunci când magistratul cunoaște disfuncții grave ale sistemului și nu reacționează din indiferență.

În ultimele două decenii, standardele internaționale privind independența justiției și libertatea de exprimare au modificat, treptat, această paradigmă. Dacă modelul clasic a tratat rezerva ca expresie structurală a funcției, instrumentele mai recente, dar în special jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului disting între tăcerea necesară protejării imparțialității și tăcerea care devine efect al constrângerii sau formă de inacțiune culpabilă. În acest context, ele recunosc că, în anumite limite, prezența publică a judecătorului poate fi compatibilă cu funcția și chiar necesară pentru apărarea independenței justiției și a statului de drept.

Articolul urmărește această transformare prin patru registre distincte, care se diferențiază conceptual, dar pot coexista în practică. Obligația de rezervă nu mai poate fi înțeleasă ca o exigență de retragere absolută din spațiul public, ci trebuie reinterpretată în raport cu noile condiții ale funcției judiciare într-o democrație constituțională.

1. Paradigma rezervei structurale: judecătorul ca aplicator al legii

Modelul clasic al judecătorului, dominant în tradiția continentală, s-a construit pe o înțelegere strict normativă a funcției jurisdicționale. În formula lui Montesquieu, judecătorul este „gura care rostește

* Lector universitar doctor, Universitatea „Petre Andrei” Iași, România; email: cristi.danilet@gmail.com.

cuvintele legii”¹: autoritatea sa nu izvorăște dintr-o voință proprie, ci din fidelitatea față de normă. În această logică, el nu participă la dezbateri publice, nu formulează opțiuni de politică publică, nici măcar în materie judiciară, și nu își asumă o prezență civică autonomă. Judecătorul se exprimă, așadar, prin hotărârile sale și, în rest, tace.

Teoria pozitivistă a lui Hans Kelsen a consolidat această concepție asupra funcției jurisdicționale². Actul de judecată este conceput ca individualizare a normei generale în cadrul unei ordini juridice ierarhizate, iar legitimitatea judecătorului se măsoară prin conformitatea cu dreptul pozitiv. În această paradigmă, magistratul apare înainte de toate ca aplicator al legii, nu ca actor public. Rezerva în exprimare nu este o limitare contingentă, ci o consecință structurală a funcției, unde discreția protejează neutralitatea, iar distanța față de spațiul polemic întreține credibilitatea instituției.

Această concepție a influențat și standardele timpurii privind statutul magistratului. Principiile de bază ale ONU privind independența justiției recunosc libertatea de exprimare a judecătorilor, dar o subordonează obligației de a păstra demnitatea funcției, imparțialitatea și independența justiției³. În același registru, primele avize ale Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni reafirmă prudența în exprimarea publică drept componentă centrală a eticii judiciare⁴. Libertatea nu este negată, dar este încadrată într-o logică severă a autocontrolului, în care tăcerea apare ca reflex aproape natural al funcției.

Aceasta este paradigma rezervei structurale: judecătorul este definit prin rolul său jurisdicțional, iar prezența sa în spațiul public este tratată ca excepțională și potențial problematică. Tăcerea apare, astfel, ca formă de neutralitate instituțională și, prin urmare, ca virtute a funcției. Limita acestei paradigme constă însă într-o prezumție insuficient examinată: aceea că tăcerea judecătorului este întotdeauna liberă, prudentă și legitimă. Or, tocmai această prezumție se va dovedi fragilă, căci nu distinge între rezerva aleasă pentru a proteja imparțialitatea și tăcerea produsă de presiune sau de teamă, după cum nu separă discreția legitimă de tăcerea care ajunge să acopere disfuncțiile sistemului. În acest punct se află, de fapt, limita internă a modelului clasic.

2. Etica discernământului: de la rezerva structurală la evaluarea contextuală

Dezvoltarea instrumentelor internaționale de *soft law* de la începutul secolului al XXI-lea marchează o schimbare de accent în definirea raportului dintre judecător și spațiul public. Dacă paradigma anterioară trata rezerva ca exigență structurală a funcției, standardele mai recente introduc o logică a discernământului: nu orice exprimare este incompatibilă cu statutul judecătorului, ci numai aceea care afectează imparțialitatea, independența justiției sau încrederea publicului în sistemul judiciar.

Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară exprimă cel mai clar această recalibrare. Ele recunosc că judecătorul, asemenea oricărui cetățean, beneficiază de libertatea de exprimare, dar cer ca exercitarea acesteia să rămână compatibilă cu demnitatea funcției și cu aparența de imparțialitate⁵. Noutatea nu constă în abandonarea limitelor, ci în schimbarea fundamentului lor: acum nu mai operează o interdicție generală a prezenței publice a judecătorului, ci are loc o evaluare contextuală a efectelor exprimării. Rezerva încetează, astfel, să mai fie forma exclusiv legitimă de conduită și devine una dintre modalitățile prin care judecătorul poate proteja exigențele funcției.

Aceiași deplasare se regăsește în *Avizul nr. 7 (2005)* al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni, care leagă încrederea în justiție nu de opacitate, ci de comunicare, explicare și transparență

¹ Charles-Louis de Secondat, baron de Montesquieu, *Despre spiritul legilor*, traducere de Armand Groșu, Ed. Științifică, București, 1964, vol. I, p. 203.

² Hans Kelsen, *Doctrina pură a dreptului*, traducere de Ioana Constantin, Ed. Humanitas, 2000, București.

³ United Nations, *Basic Principles on the Independence of the Judiciary*, adoptate la cel de-al 7-lea Congres al Națiunilor Unite privind prevenirea criminalității și tratamentul infractorilor, Milano, 1985, confirmate prin Rezoluțiile Adunării Generale 40/32 din 29 noiembrie 1985 și 40/146 din 13 decembrie 1985, New York, 1985, disponibili online la www.ohchr.org, accesat la 1 aprilie 2026.

⁴ Consiliul Europei, Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni, *Avizul nr. 3 (2002) privind principiile și regulile care guvernează conduita profesională a judecătorilor, în special deontologia, comportamentul incompatibil și imparțialitatea*, disponibil online la www.coe.int/ccje, accesat la 1 aprilie 2026.

⁵ Judicial Group on Strengthening Judicial Integrity, *The Bangalore Principles of Judicial Conduct*, 2002, Principiul 4, pct. 4.6. Pentru dezvoltări, a se vedea United Nations Office on Drugs and Crime, *Commentary on the Bangalore Principles of Judicial Conduct*, United Nations, Vienna, 2007. Ambele lucrări sunt disponibile online la www.unodc.org/ju/resdb, accesat la 1 aprilie 2026.

instituțională⁶. *Declarația de la Londra privind Etica Judiciară* formulează ideea și mai direct: obligația de rezervă nu poate fi transformată într-un pretext pentru inacțiune, iar judecătorul rămâne titular al libertății de exprimare inclusiv atunci când ia poziție cu privire la administrarea justiției și la funcționarea sistemului judiciar⁷. În acest punct, tăcerea încetează să mai apară ca reflex automat al funcției și devine, la rândul ei, o conduită susceptibilă de evaluare.

În acest punct se impune o distincție conceptuală. Istoric vorbind, autoritatea judiciară s-a construit pe ideea retragerii din spațiul public și a limitării discursului la motivarea hotărârilor – o concepție care a consacrat tăcerea ca formă de neutralitate, ceea ce poate fi numit *tăcerea-virtute*. Ea poate fi o alegere prudentă, menită să protejeze aparența de imparțialitate.

Tăcerea nu este, însă, un fenomen univoc. Poate fi, însă, și rezultatul unor presiuni, *interne* – cum ar fi rugăminți din partea colegilor pentru a soluționa într-un anumit fel o cauză, sugestii din partea șefilor în același sens, sau *externe* – cum ar fi blamul public, atacuri ale politicienilor, articole denigratoare în presă. Cel mai des însă, tăcerea este rezultatul unor constrângeri, de la riscul de represalii din partea conducerilor instanțelor (denigrări în fața colectivului de judecători, refuzul acordării concediului în perioadele dorite, refuzul acordării acceptului pentru delegare sau prelungirea delegării, refuzul de acordare a acordului pentru participarea la seminare de specialitate în afara instanței, programări multiple în ședințe de permanență, evaluări profesionale negative) sau a Consiliului Superior al Magistraturii (refuzul acordării transferului la o altă instanță, note nemeritat de scăzute la probele de ocupare a funcțiilor de conducere, împiedicarea promovării la instanța supremă), până la temerea de sancțiuni disciplinare (prin instrumentalizarea procedurilor de către Inspekția Judiciară). În acest registru, tăcerea nu mai exprimă reținere virtuoasă, ci este *tăcerea-frică* și constituie o vulnerabilitate sistemică ce poate afecta însăși independența justiției⁸.

Mai există și o a treia situație: magistratul care cunoaște disfuncții sistemice și alege să tacă nu din teamă, ci din indiferență sau din comoditate. Această *tăcere-complicitate*, pe care instrumentele internaționale o consideră incompatibilă cu responsabilitățile funcției, este poate cea mai greu de identificat, tocmai pentru că seamănă, din exterior, cu tăcerea-virtute. Evident, doar prima dintre aceste forme de tăcere poate fi considerată, în sens deplin, compatibilă cu etica funcției. Celelalte nu mai exprimă rezerva, ci deformarea ei.

Prin urmare, etica discernământului nu dizolvă obligația de rezervă, ci îi schimbă locul și sensul. Limitele rămân: activitatea politică partizană, atacurile personale, comentariile asupra cauzelor pendinte și orice conduită de natură să afecteze aparența de imparțialitate sunt, în continuare, excluse. Noutatea nu constă, deci, în dispariția acestor limite, ci în faptul că ele nu mai absorb întreaga sferă a exprimării judecătorului. Problema nu este dacă magistratul vorbește, ci în ce condiții, cu privire la ce anume și ce efect produce ceea ce a exprimat în public. Tocmai această mutație va permite jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului să transforme etica discernământului într-un standard convențional efectiv al libertății de exprimare a judecătorului.

3. De la toleranță la protecție: jurisprudența CEDO privind libertatea de exprimare a judecătorului

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului marchează trecerea de la o protecție prudentă a exprimării judecătorului la protejarea fermă a magistratului care intervine public atunci când independența justiției și statul de drept sunt amenințate. Libertatea de exprimare a judecătorului nu mai este tratată ca o toleranță excepțională, ci ca o garanție relevantă pentru însăși independența justiției.

Punctul de plecare îl reprezintă cauza *Wille c. Liechtenstein*, în care Curtea a statuat că un judecător poate exprima public o opinie în materie constituțională fără a fi sancționat pentru aceasta⁹. Protecția rămânea încă circumscrisă, căci accentul cădea pe caracterul legal al intervenției și pe absența unui discurs politic partizan. În *Kudeshkina c. Rusia*, Curtea a făcut un pas decisiv: magistratul care denunță public presiuni exercitate asupra activității sale jurisdicționale nu mai apare ca un judecător care a

⁶ Consiliul Europei, Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni, *Avizul nr. 7 (2005) privind justiția și societatea*, disponibil online la www.coe.int/ccje, accesat la 1 aprilie 2026.

⁷ European Network of Councils for the Judiciary, *London Declaration on Judicial Ethics*, Londra, 2010, disponibilă online la www.encj.eu, accesat la 1 aprilie 2026.

⁸ Curtea Europeană a Drepturilor Omului a identificat fenomenul sub formula *chilling effect* – efectul de descurajare care inhibă exprimarea legitimă a magistraților în chestiuni de interes public.

⁹ CtEDO (Marea Cameră), *Wille c. Liechtenstein*, hotărârea din 28 octombrie 1999, cererea nr. 28396/95.

depășit limitele funcției, ci ca un participant legitim la o dezbatere de interes public¹⁰. Din acest moment, libertatea sa de exprimare este citită în legătură directă cu nevoia de a proteja independența justiției împotriva presiunilor interne.

Hotărârea de Mare Cameră în *Baka c. Ungaria* a consolidat această orientare și i-a dat formularea de principiu¹¹. Curtea a arătat că discursul unui judecător privind organizarea sistemului judiciar, statutul puterii judecătorești și reformele care o afectează beneficiază de o protecție ridicată tocmai pentru că privește chestiuni de interes public esențial într-o democrație constituțională. Ceea ce până atunci apărea ca o libertate recunoscută cu rezerve devine, în această cauză, o componentă a independenței judiciare înseși. În același sens se înscrie și cauza *Miroslava Todorova c. Bulgaria*, unde Curtea a examinat sancțiunile disciplinare aplicate unei judecătore active în plan asociativ și critice față de disfuncțiile sistemului judiciar prin prisma contextului mai larg al represaliilor instituționale, nu ca pe simple măsuri de administrare a carierei¹².

Etape următoare, ilustrată de cauzele poloneze, radicalizează protecția. În *Żurek c. Polonia* și *Tuleya c. Polonia*, Curtea nu s-a limitat la a constata ingerințe individuale disproporționate, ci a integrat cauzele în contextul degradării statului de drept și al folosirii mecanismelor disciplinare pentru reducerea la tăcere a magistraților critici¹³. Aici, noțiunea de „chilling effect” dobândește o greutate sistemică: sancțiunea nu îl afectează doar pe judecătorul vizat, ci transmite întregului corp profesional mesajul că exprimarea publică pe teme de independență judiciară poate atrage consecințe profesionale severe. În acest punct, tăcerea judecătorului nu mai poate fi prezumată ca fiind liberă și virtuoasă, ci poate fi produsul unei întregi structuri de intimidare.

Hotărârea Marii Camere în *Danileț c. România* sintetizează această evoluție și o duce mai departe¹⁴. Curtea nu mai protejează nici doar discursul judecătorului aflat într-o poziție instituțională înaltă și nici doar intervențiile strict legate de administrarea justiției, ci extinde protecția asupra aceluși magistrat care se exprimă în spațiul digital cu privire la orice chestiuni de interes public, atunci când există o legătură reală cu valorile constituționale, cum ar fi independența justiției sau funcționarea statului de drept. Accentul cade pe context, pe contribuția la dezbaterea publică, pe severitatea sancțiunii și pe riscul de descurajare pentru profesie în ansamblu. Standardul rezultat este limpede: obligația de rezervă nu poate fi transformată într-un instrument de disciplinare a magistratului reformist.

Privite împreună, cauzele menționate mai sus descriu o evoluție coerentă. Curtea pornește de la ideea că judecătorul poate fi protejat atunci când exprimarea sa rămâne prudentă și juridic ancorată, dar ajunge să afirme că, în context de deteriorare instituțională sau chiar statală, tocmai judecătorul care vorbește public pentru apărarea independenței justiției merită o protecție sporită. Prin aceasta, jurisprudența europeană rupe definitiv prezumția clasică potrivit căreia tăcerea magistratului este întotdeauna forma cea mai sigură a loialității față de funcție. Dimpotrivă, uneori tăcerea este efectul fricii, iar alteleori ea riscă să devină chiar un fel de complicitate. În acest cadru nou, protejarea libertății de exprimare a judecătorului nu mai apără doar un drept individual, ci o condiție instituțională a independenței justiției și a statului de drept.

4. De la dreptul la exprimare la practica prezenței publice: judecătorul-cetățean în democrațiile europene contemporane

Consacrarea jurisprudențială a libertății de exprimare a judecătorului în felul identificat în secțiunea anterioară nu are doar o semnificație teoretică, ci exprimă o transformare instituțională mai profundă. Astfel, în democrațiile contemporane, justiția nu mai poate funcționa exclusiv în registrul opacității, ci este chemată să se explice, să comunice și să facă inteligibil propriul rol social¹⁵. În aceste condiții,

¹⁰ CtEDO, *Kudeshkina c. Rusia*, hotărârea din 26 februarie 2009, cererea nr. 29492/05. Mecanismul tăcerii-frică apare aici în forma sa cea mai limpede: o judecătore vorbește, este sancționată, iar mesajul transmis colegilor este că prețul exprimării depășește beneficiile ei.

¹¹ CtEDO (Marea Cameră), *Baka c. Ungaria*, hotărârea din 23 iunie 2016, cererea nr. 20261/12.

¹² CtEDO, *Miroslava Todorova c. Bulgaria*, hotărârea din 19 octombrie 2021, cererea nr. 40072/13.

¹³ CtEDO, *Żurek c. Polonia*, hotărârea din 16 iunie 2022, cererea nr. 39650/18; CEDO, *Tuleya c. Polonia*, hotărârea din 6 iulie 2023, cererea nr. 21181/19.

¹⁴ CtEDO (Marea Cameră), *Danileț c. România*, hotărârea din 15 decembrie 2025, cererea nr. 16915/21. Sancționarea de către organismele naționale a avut la bază două mesaje publicate pe pagina publică de Facebook a reclamantului – una privind riscul politizării armatei, cealaltă distribuind un interviu dat presei de un procuror despre atacurile asupra independenței justiției.

¹⁵ De exemplu, *Avizul nr. 7 (2005)*, mai sus citat, insistă că justiția trebuie să fie înțeleasă de public și recomandă dezvoltarea unor servicii de comunicare și informare ale instanțelor.

izolarea completă a judecătorului de spațiul public devine tot mai greu de apărut normativ. Dacă sistemului judiciar i se cere transparență, magistratul nu mai poate fi conceput ca o voce exprimată doar în hotărâre.

Problema nu mai este, în prezent, dacă judecătorul poate fi prezent în spațiul public, ci cum poate fi această prezență exercitată fără a altera exigențele funcției. Standardele europene și jurisprudența Curții de la Strasbourg nu desființează limitele clasice – activitatea politică partizană, atacurile personale, comentariile asupra cauzelor pendinte –, dar le rează în arhitectura generală a libertății de exprimare. Deci, ele trasează frontiera exprimării legitime, nu justifică reducerea ei la tăcere¹⁶. Cu alte cuvinte, rezerva nu mai descrie o absență din spațiul public, ci modul în care această prezență trebuie disciplinată.

Trebuie recunoscut faptul că asociațiile profesionale au avut un rol decisiv în această transformare. Ele au făcut posibilă trecerea de la exprimarea izolată, fragilă și ușor sancționabilă a judecătorului individual la o voce colectivă, capabilă să formuleze public preocupări privind independența justiției, organizarea sistemului judiciar sau degradarea standardelor instituționale¹⁷. În acest fel, costul exprimării nu mai apasă exclusiv asupra celui care vorbește, iar intervenția publică încetează să mai apară ca o anomalie personală și devine o formă de responsabilitate profesională împărțită.

La rândul său, mediul digital a schimbat nu doar instrumentele, ci și condițiile prezenței publice. Rețelele sociale au redus distanța dintre judecător și public, au accelerat circulația mesajelor și au făcut mult mai vizibilă orice intervenție individuală¹⁸. Tocmai de aceea, ele intensifică simultan două exigențe: pe de o parte, fac posibilă participarea rapidă la dezbateri de interes public privind justiția și statul de drept; pe de altă parte, sporesc riscul confuziei dintre exprimarea civică legitimă și conduita incompatibilă cu aparența de imparțialitate. După cum am văzut, standardele recente nu răspund acestei tensiuni printr-o interdicție generală, ci printr-o exigență sporită de discernământ, prudență și proporționalitate.

Transformarea care se impune nu ține doar de normele legale. A cere unui întreg corp profesional format în modelul judecătorului-tehnic – a cărui legitimitate se fundamentează pe neutralitatea și pe distanța față de spațiul public – să devină un corp de judecători-cetățeni, conștienți de dimensiunea socială a funcției lor și capabili să comunice public, este o schimbare de cultură profesională de amploare. Ea nu poate fi impusă prin standarde, ci doar cultivată prin formare și prin exemplu.

Evoluția legislativă românească ilustrează perfect această tensiune. Codul de procedură penală din 1968 consacră, în art. 1, rolul educativ al procesului penal – ideea că judecătorul nu doar aplică legea, ci contribuie, prin actul de justiție, la formarea conștiinței juridice a cetățenilor¹⁹. Dispoziția a fost eliminată odată cu adoptarea noului Cod de procedură penală (Legea nr. 135/2010), într-o orientare deliberat tehnicistă care reducea funcția judiciară la soluționarea cauzei concrete. Paradoxal, dimensiunea educativă pe care legislația națională a abandonat-o a fost recuperată pe o cale ocolită – avem în vedere Protocolul de colaborare privind educația juridică, încheiat inițial în 2013, reînnoit în 2017 și din nou în 2022, cu extinderea la nivel universitar²⁰.

¹⁶ Consiliul Europei, Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni, *Avizul nr. 25 (2022) privind libertatea de exprimare a judecătorilor*, disponibil online la www.coe.int/ccje, accesat la 1 aprilie 2026. Aici se distinge între exprimarea legitimă pe teme de interes public și conduitele incompatibile cu imparțialitatea funcției.

¹⁷ Cum ar fi asociațiile naționale „Justiția” din Polonia, Forumul Judecătorilor din România, Asociația Judecătorilor din Bulgaria, Asociația Judecătorilor din Croația, Asociația „Rechtters voor Rechtters” din Olanda, Associazione Nazionale Magistrati din Italia, Syndicat de la Magistrature și Union Syndicale des Magistrats din Franța, Asociación Profesional de la Magistratura, Jueces para la Democracia și Asociación Francisco de Vitoria din Spania. La fel de importante sunt asociațiile transnaționale, precum MEDEL și International Association of Judges.

¹⁸ UNODC, *Non-Binding Guidelines on the Use of Social Media by Judges*, Viena, 2019, disponibil online la www.unodc.org/ji, Central and Eastern European Law Initiative Institute, *Practical Guidelines On Use Of Social Media By Judges*, Praga, 2020, disponibil online la <https://ceeliinstitute.org/resources>.

¹⁹ Art. 1 din Codul de procedură penală din 1968 (abrogat prin Legea nr. 135/2010) prevedea: „Procesul penal contribuie la apărarea ordinii de drept, la apărarea persoanei, a drepturilor și libertăților acesteia, la educarea cetățenilor în spiritul respectării legilor.” Sublinierea dimensiunii educative era specifică concepției socialiste a dreptului, dar ideea că actul de justiție are o funcție care depășește soluționarea cauzei concrete a fost recuperată, într-o formulare diferită, de instrumentele internaționale contemporane.

²⁰ Protocol de colaborare privind educația juridică, semnat inițial la 20 noiembrie 2013 între Ministerul Justiției, Ministerul Educației Naționale, Consiliul Superior al Magistraturii și Ministerul Public; reînnoit la 5 octombrie 2017 cu participarea ÎCCJ; reînnoit la 23 noiembrie 2022 cu participarea Parchetului de pe lângă ÎCCJ și a Uniunii Naționale a Barourilor din România, pentru perioada noiembrie 2022 – decembrie 2025.

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE
„Acad. Andrei Rădulescu”

Coordonator volum: prof. univ. dr. EVELINA OPRINA

TĂCEREA, PASIVITATEA ȘI INACȚIUNEA ÎN ARHITECTURA DREPTULUI

Sesiunea anuală de comunicări științifice

București

22 mai 2026

**ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE
„Acad. Andrei Rădulescu”**

**TĂCEREA, PASIVITATEA ȘI INACȚIUNEA
ÎN ARHITECTURA DREPTULUI**

Sesiunea anuală de comunicări științifice

22 Mai 2026, București

Editat de **Universul Juridic SRL**, editură cu prestigiu recunoscut.
Editura **Universul Juridic** este acreditată CNATDCU (lista A2).

Copyright © 2026, **Editura Universul Juridic**.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin **Editurii Universul Juridic**.

Nicio parte (fragment sau componentă grafică) din această lucrare nu poate fi reprodusă fără acordul scris al **Editurii Universul Juridic**.

Respect pentru autorii noștri, respect pentru profesia aleasă!

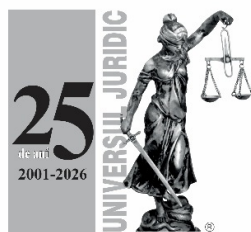
Prezenta lucrare, în tot sau în parte, este purtătoare de drepturi de autor, aflate sub protecția Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe. Întrucât, în contemporaneitate, aceste drepturi sunt ignorate și încălcate într-o măsură alarmantă, în pofida sistemului valorilor și convențiilor sociale nescrise, a devenit necesară apărarea lor prin forța și sub sancțiunea legii.

UNIVERSUL JURIDIC SRL, titular al dreptului de autor asupra prezentei lucrări, precizează pentru cititorii săi:

- conform art. 196 din Legea nr. 8/1996, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă reproducerea, fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de lege, a operelor purtătoare de drepturi de autor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe;
- conform art. 14 din Legea nr. 8/1996, prin reproducere se înțelege realizarea, integrală sau parțială, a uneia ori a mai multor copii ale unei opere, direct sau indirect, temporar ori permanent, prin orice mijloc și sub orice formă, inclusiv realizarea oricărei înregistrări sonore sau audiovizuale a unei opere, precum și stocarea permanentă ori temporară a acestora cu mijloace electronice.

Editura își rezervă dreptul de a acționa, prin mijloace legale și prin implicarea autorităților competente, în vederea protejării drepturilor patrimoniale de autor al căror deținător este în baza contractelor de editare.

ISBN 978-606-39-1957-2

Redacție:
tel.: 0732.320.666
e-mail: redactie@universuljuridic.ro

Distribuție:
tel.: 021.314.93.15
fax: 021.314.93.16
e-mail: distributie@universuljuridic.ro
editurauniversuljuridic.ro

Editura Universul Juridic

[editura.universul.juridic](https://www.instagram.com/editura.universul.juridic)

Portal:
tel.: 0725.683.560
e-mail: portal@universuljuridic.ro
universuljuridic.ro

Universul Juridic

Pro lege
Legislație și jurisprudență

Librăria UJmag:
tel.: 0733.673.555;
021.312.22.21
e-mail: comenzi@ujmag.ro

ujmag.ro

Ujmag.ro